

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Peti občni zbor Slovenskega društva v Mariboru.

[2. decembra 1883.]

Nepričakovano obilno obiskovan in obhajan bil je 5. občni zbor našega Slovenskega društva. Bilo je navzočih mnogo vrlih Slovencev vsakega stanu iz mesta, okolice in daljnih krajev: n. pr. iz Ljubljane dr. Vošnjak, iz Ptuja dr. Ploj in dr. Jurtela, iz Celja Miha Vošnjak, iz Konjic obadva dr. Prusa, iz okolice poslanec J. Fluher in čez 80 kmetov od sv. Martina, sv. Petra, sv. Marjete, Jarenine, št. Ilja, Kungote, Kamce, sv. Križa, Selnice, sv. Lovrenca, Ruš, celo iz visokega Smolnika, iz Lembaha, sv. Magdalene, Hoč, Cerkovec, Digoš, Slivnice in Frama.

Vlado je zastopal gosp. Kankowsky, c. k. okrajni komisar. Predsednik dr. Radaj pozdravi navzoče može ter izraža svoje veliko veselje, da so prišli v tako obilnem številu. Zatem sledijo poročila denarničarjevo in tajnikovo, iz katerih povzamemo, da je društvo lani prejelo 369 fl. 70 kr. in izdalo 81 fl. 30 kr., dalje, da je društvo zborovalo z velikim uspehom v Celji, Šoštanji in Sevnici. Nameravani zbor pri sv. Ani in Ptui je odložen. Odbor je imel tudi 5 zborovanj in zlasti s tem največ posla, da smo Slovenci 600letnico Habsburško dostojno obhajali pa svitlega cesarja častno in slovensko sprejeli. Bilo se je pisalo na vse strani in pouzročilo, da so številne deputacije prihajale cesarju se poklanjat, ogromne množice ljudstva pa vladarja pozdravljat k železniškim postajam itd. Državnemu zboru, naučnemu ministru itd. odposlale so se razne prošnje, za ministerstvo znotranjih zadev izdelala spomenica o spodnje-štajerskih uradnikih zastran tega, so li zmožni slovenščine ali ne. Oboje poročilo vzelo se je pohvalno na znanje.

Kot političen govornik je besedo povzel najprvle naš velezaslužni državni poslanec g. dr. Jožef Vošnjak, od zbranih z živio-klici po-

zdravljen. Njegov govor objavimo natančneje prihodnjič. Le toliko omenimo danes, da je nam veselo novico vedel povedati, kako so kranjski državni poslanci sklenoli v državnem zboru krepko in odločno zahtevati, da se vsem Slovincem tedaj tudi štajerskim saj toliko dovoli v narodnem oziru, kolikor se je Kranjcem uže dovolilo; slovensko učiteljišče, slovenske paralelke na gimnazijah itd. Slavnemu govorniku se je izrekla živahna zahvala in zaupanje.

Za njim je g. Dečko, Središki rojak, spreten jurist in pisatelj razlagal v izborni gladke in živahnej besedi res čudne razmere porotniške v okrožji celjske okrožne sodnije. Ob konci je posebno poslancev pozornost obračal na to. Njegov govor objavi „Gospodar“ kmalu ves.

O gospodarskih rečeh je zopet neumorno delujoči domoljub celjski, g. Miha Vošnjak, govoril. Njegov zanimivi govor objavimo posebič. Kot važne postavimo sem nasvetovane in jedno-glasno sprejete resolucije:

a) Peti občni zbor Slov. društva povdarja zopet potrebo namestniškega oddelka graške c. k. namestnije za spodnji Štajer — nameščenje slovensčine v besedi in pisavi popolnem zmožnih uradnikov — imenovanje slovenskega referenta pri ministerstvu notranjih zadev za vse slovenske pokrajine — slovenskega učiteljišča v Mariboru — slovenskih paralel na gimnazijah v Celji in Mariboru. Dotične prošnje se naj ponovijo!

b) Odboru se naloži prošnjo vložiti pri ministerstvu poljedelstva, naj to precej imenuje slovenskega potovalnega učitelja za spodnji Štajer.

Naposled je prišel nemški „šulverein“ na vrsto, na kar so poslušalci vidno radovedni čakali. Jihovim željam se je dovoljno ustrezalo. Dr. Gregorec je dokazal, da ovo društvo gledé na tisti namen, ki ga je vladi naznanilo, še niti potrebno ni, saj se Nemcem nikder krivica

ne godi, saj imajo vse polno nemških šol, gledé pa na pravi namen, je Slovincem škodljivo, ker meri na množitev nemškutarjev, narodnih Judežev, pači učitelje, ljudstvo in deco, in naposled, da nasproti vladi naznanjenemu namenu rovlje povsod kot politično društvo. Zato ima vsak narodnjak dolžnost temu društvu vsestranski upirati se. Da so poslušalci govornika dobro razumeli, kazalo je ob konci živahno pritrdjevanje in živio-klicanje. Nemškega šulvereina bodo kmalu povsod Slovenci na kmetih dobro poznali in mu dveri kazali. Saj si druga ne zasluži ta najnovejši sovražnik duševnemu in gmotnemu napredku Slovencev na narodnej podlagi!

V odbor bili so izvoljeni gospodje: Paul Simon za predsednika, Dominkuš, Radaj, Glančnik, Gregorčec, Dečko, Mih. Vošnjak, dr. Prus, Božidar Raič in dr. Gregorič za odbornike. S telegrami društvo počastili so: dr. Gregorič iz Ptuj: „slabo zdravje mi ne dopušča okolo voziti se, zlagam se s vsemi sklepi, Slovence na Štajerskem očitno germanizirajo, ravnopravnosti še mi ne čutimo.“

G. baron Goedel iz Dunaja: „srčno pozdravljam svoje rojake, obžalujem, da mi važni posli ne pripuščajo udeležiti se.“

Č. g. Ripšl, videmski župnik: „Slava in živeli!“

Slovenski društveniki iz Sevnice: „hvala, slava junaškim boriteljem za naš mili narod.“

Iz Gradca: „zbranim rodoljubom, ki branijo pravice Slovencev, kličemo krepki: „živijo in naprej!“ Graški Slovenci.“

Hvala in slava vsem, ki so pripomagali, da se je 5. občni zbor Slovenskega društva tako sijajno vršil.

Po volitvah v okrajni zastop ptujski.

II. Ker smo 19. nov. propali, postali smo nekoliko boječi in tesnim srcem pričakovali 24. den novembra. Ta naša bojazen pa je bila opravičena, kajti vedeli smo, da silno proti nam rujejo meščanski nemškutarji pa tudi znana vrbanska Marinič-a, majsperški Svaršnik, št. janžki Lešnik, mihovski Pernat in novi Piskov pomagač Jan. Kolarič, znani „Mohrenwirth“ v Ptui. Ekl in Pisk bila sta vedno na nogah in podpisavala nemške in, glejte lisjake! tudi slovenske pozive. Zopet drugi so ljudstvo strašili, da gre pri teh volitvah posebno za šolo, kajti legalo se jim je, da smo Slovenci tako neumni ter ne pustimo nikomur več učiti se nemščine. Toda naš vrli, pošteni slovenski kmet tem zvitim ptičem ni hotel iti na limance in ni se dal

vjeti, kajti on vé ločiti prijatelja od sovražnika, Slovenca od ošabnega nemškutarja.

Odvalil pa se nam je kamen od srca, vstopivšim v „Narodni dom“, kder je ob 1/2 10. zbranih kakih 80 volilnih mož, vsi zavzeti za naše kandidate. Ni jim bilo treba razlagati, zakaj da hočemo tudi mi imeti v okrajnem zastopu advokatov. Vsakteri je izprevidel, da Slovenci potrebujemo svojih zagovornikov v tem važnem zastopu in da le tem je lahko odgovarjati dr. Bresnigg-u, Miheliču, Strafeli in zvitemu Pisku.

V gostilni g. Muršeca, kjer se je volilo, zbralo se je mnogobrojno stevilo ptujskih nemčurskih rovarjev, med temi tudi znani tukajšnji okrajni zdravnik g. Dr. Kleinsasser, mož, ki je v prvej vrsti hlapec za nemški „šulferein“, vedno psuje nad našo vrlo duhovščino in sploh Slovence ter okraju dela marsikatero nepotrebne stroške in kmetom velike sitnosti. Memogredé še omenim, da bi po mnenji tega moža naši duhovniki zato ne smeli voliti v okrajni zastop, ker so v mestu nameščeni, mož pa pozabi, da je bila to volitev v okrajni, a ne mestni zastop, pa da on ruje proti 80.000 prebivalcem slovenske narodnosti.

Druge agitatorje razven trgovca Kasimira, ki živi največ od slovenskega ljudstva, se mi ne zdi potrebno in tudi ne vredno omeniti. Volitev vodil je plem. Premerstein, o katerem nič ne rečemo, da „Slov. Gospodar“ ne bo konfisciran.

Že pri sestavi volilne komisije se je razvidelo, da imajo našinci ogromno večino. Nemčurji postali so klaverni, eden za drugim odriail je s kislim obrazom. In ko je bila volitev dovršena, postali so od sramote vsi poparjeni, kajti naši kandidatje so po največ dobili 118 glasov, nemčurski pa 32. In za to se je nek znani tukajšnji nemškutar, nekda zavzet Slovenec in kateri baje ne bode več volil v skupini velikega posestva, vskliknil: da propadnemo, to sem znal, ali tako sramotno, tega bi ne bil pričakoval.

Po volitvah zbrali so se naši možje v „Narodnem domu“. Tu smo videli kako se navdušuje že priprosti posestnik za našo narodno stvar. Blagi naš župnik Raič napil je kmetom volilec, proseč, da, kedar nas zopet pokličejo na volilni boj, vedno naj stojijo tako trdno, kakor so stali denes. Gosp. Dr. Gregorič pa je pozdravi kot predsednik tukajšnje Čitalnice, katera je lastnica „Narodnega doma“, da se zbirajo v tem, kedar jim ljubo, kajti tu vedno najdejo nas Slovence in sicer pod domačo streho.

Naši Nemci oziroma nemškutarji pa so se pri teh volitvah prav do dobrega prepričali, ako so se hoteli, da kmet za nje ne mara, kajti prepričan je, da od teh mož nema nič dobrega pričakovati, in pozna ga le takrat, kedar je kaka — volitev ali če je kaj — zaslužka.

Vi moŕže pa ste se tudi prepričali, kdo Vam ŕeli dobro in zato drŕžite se tudi zanaprej teh Vaših voditeljev. Ti voditelji so Vam edini Vaši prijatelji, kajti rojeni so na kmetih, ko so študirali, ni se jim kaj dobro godilo, kajti podučevati jim je bilo treba, in največkrat se vé da — Nemce, da so prisluŕžili toliko, da jim je bilo mogoče svoje študije nadaljevati in če so postali kaj, postali so vsled svoje marljivosti. In ti Vaši moŕže plačujejo veliko dačo, katere bi isto tako radi, kakor Vi nekoliko otresli, in znane so jim natanko Vaše težnje.

K sklepu pa še enkrat: „hvala Vam vrli slovenski moŕže in kedar nas pokliče volilna borba, katera bi utegnila poprej biti, kakor se kdo nadeja, pridite vsi in potem je zmaga gotovo naša. V to pomozí Bog!“

J. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Opravila pridnega konjerejca meseca decembra.

Zima je. V hlevih treba je skrbeti za toploto ali prav za prav stalno temperaturo, da ne bo pretoplo pa ne prehladno. Ako termometer kaže 10° Reaumur, to utegne najbolje ugajati konjem pa tudi ŕrebetom. Konje pokrije zimska dlaka, narurna suknja zoper zimski mraz. Zimska dlaka je konjem na ogerških pustah in divjim konjem v Aziji edina odeja in bramba, da ne zmrznejo. Da ondi nimajo posebno dobre klaje, to je umevno. Toda ovo trdo ŕivljenje jim ne škoduje, ampak jih dela še krepkeje in trdneje zoper vremenske nezgode. To so pa nekateri konjerejci na enkrat hoteli posnemati; ali hudo so se zmotili. Bilo je namreč nekde v Avstriji drŕavno kobilarstvo. Njegov ravnatelj ukaŕe sredi hude zime malo polagati, to pa še le mešanice, namreč malo sena pomešanega z obilo slame. Konje so izganjali pod milo nebo večji del dneva, čeravno je termometer kazal — 20° Reaumur in je toraj silno mrzlo bilo. Če pa ni kazalo na zrak puščati konj, morali so pa v hlevih stati, kojih okna in dveri so bile noč in dan odprte. Voda v vedrih je zmrznila, gnoj in healnica je bila trda ko led. Ali kaj se zgodi? Breje kobile oslabijo, da ne morejo se več po konci drŕžati. Mnogo jih povrŕže, in kar vendar ŕivo pride na svitlo, je revno in mrŕavo. Ni dolgo trpelo neumno gospodarstvo. Prisiljeni so z njim prenehati pa tudi ravnatelj se mora porati.

Zopet drug ravnatelj cesarskega kobilarstva je se pregrešil v nasprotno stran. Dal je namreč za konje napraviti hleve, kakor izbe ali sobe nič slabeye, kakor za ljudi. Lepa peč gorela je skoraj ves dan. Kakšen pa je bil

nasledek? Zmiraj konj ni bilo mogoče v hlevu imeti, časih bilo je treba jih spustiti na zrak. In sedaj so dobili konji zaporedom hripó, vnetico, drisko.

Iz povedanega se ima posneti modri nauk: hlev ne sme konjem biti ne premrzél pa ne pretopel. Če je hlev prevelik in zato hladen, treba vanj nanositi stelje, v sili tudi krme: slame, sena pa vse se naj do dil opredeli z deskami. Kder pa so hlevi premajhni, prenizki in zato soparni, ondi se naj konji vsaki den gonijo na zrak in med tem se pustijo dveri in okna odprta, pa ne predolgo, če je zima velika. Na zdrave konje v hlevu odeje polagati, to pa nikakor ne kaŕe. To bi ravno tako bilo, kakor če bi kdo v kurjenedj hiši koŕuh oblekel, a ga vselej slekel, kedar bi na zrak šel.

(Konec prihodnjič.)

Grof Henrik Attems pa štajersko sadjerejstvo.

IV. Slov. graški okraj pripada onim, ki štejejo mnogo izvrstnih sadjerejcev. To pripisovati smemo tudi temu, ker še v tem kraju nemškutarji niso toliko polu-nemško-slovenskih trapeŕev vzredili, kakor v mahrenberškem okraji. Kajti slov. graškega okraja Slovenci saj berejo, čitajo sv. mohorske knjige, slovenske časopise, zlasti „Gospodarja“ nekda pa so Novice radi prebirali. Ljudje so sploh brihtni, zavedni in toraj tudi za gospodarstvo boljše skrbijo. Temu nehoté pritrđi tudi grof Henrik Attems, ker v svojej knjiŕici tamošnje ljudje hvali, zlasti slov. graško kmetijsko podruŕnico, ki je na Trŕaško razstavo poslala lepega sadja. Bila je zato odlikovana s srebrno svetinjo.

Razstavili so pa takšnega sadu, katero kaŕe, da so tamošnji sadjerejci modro in srečno znali odbirati pravih sort in njihovo zasajanje pospeševati. Škoda le, da sadeŕi po sortah niso bili razdeljeni in z imeni zaznamovani.

Predsednik podruŕničin g. vitez Naredi-Rainer ima za lepi uspeh mnogo zaslug. Ne bodemo se pa motili, če rečemo, da jih tudi g. nadučiitelj Barle mnogo ima. Hvala obema!

Zelo drugače je v Mahrenberškem okraji. Tukaj so nemškutarji v šolah nemčevalnicah ubogo kmetsko ljudstvo uŕe strašno skvarili. Ne berejo ali čitajo nič, ne nemški, ne slovenski — izjem je zelo malo — nikder ni videte po cerkvi tako malo molitvenih knjig. Gospodarstvo je hudo zanemarjeno, nikder ni videti napredka.

Najbolj ŕalostno pa je zastran sadjerejstva. Povsod je vse polno goličav, kder bi se dalo mnogo sadovnega drevja zasaditi, ki bi ravno tako lepo rastlo in obilno rodilo, kakor v slov. graškej dolini pa n. pr. v Lavantskej na Koroškem.

Tržaške razstave se ni udeležil nihče, še niti mahrenberški Rudl ne, ki bi vendar ves okraj rad komandiral.

Bila je razstava letos tudi unkraj Radelna v prijaznem Ivniku. Iz vseh sosednih okrajev štajerskih bili so razstavljalci, le iz mahrenberskega ni bil nihče. Slovenskih domoljubov pozornost bodi na to obrnena. Z družinimi močmi se da tudi tukaj pomagati.

Laški okraj šteje mnogo pa uže sedaj krasnih mladih sadunosnikov. V kratkem bodo začeli roditi. G. K. Valentinič ima prav žlahtnih sort: pariške ramborje, guldarje ali štruceljne, lederarce, poletne mašanceljne, tafeljne, g. F. Tieber pa zlate pepineke.

(Konec prihodnjič.)

Zborovanje konjerejcev bo 6. decembra v Ptuiju, 9. v Račah, 16. v Lipnici in 17. pri sv. Lenartu.

Sejmi 10. dec. št. Ilj v Slov. goricah, 13. dec. Jurklošter, sv. Križ na Murskem polji, sv. Peter pod sv. gorami, Žavec, Studenice, 15. dec. sv. Lovrenc pri Celji, 18. dec. Ljutomer, 19. dec. Buče.

Dopisi.

Od Mure. (Konec slučajno založenega dopisa v štev. 46.] (Letina. — Lisjakov mešetar.) Z veliko radostjo pridodam, da so se že tudi posestniki manjših vinogradov tu pa tam gibati in gosp. Ostfelerja posnemati počeli in sicer s prav lepim vspehom. Tako si je na primer stari pošten nagornjak Anton Kürbes svoj komaj 700 sežnjevi veliki vinograd po Ostfelerjevem zgledu skrbno prekopal in nabral čez šest polovnjakov; Vido Krajnc tudi v Turjanskem vrhu nabral je v svojem malo čez pol orala velikem vinogradu 7 polovnjakov. Še nekateri drugi razumni vinogradski posestniki kmetskega stanu, postavim Radinski Zemljič, Rihtarovski Vaupotič, Turjanski Bratkovič, Motarski Žitek, ki po Ostfelerjevem načinu svoje vinograde obdelavajo, so na oralu 7—8 polovnjakov nabrali. Lotite se tedaj tudi še vi drugi razumnejšega obdelovanja in ne bojte se znoja na čelu. Kaj prav imel je Vodnik napisavši: Slovenec Tvoja zemlja je lepa in krasna, samo ne bodi zaspan in nemaren, ker tudi v rodovitnej zemlji čaka lenega raztrgan rokav, palca beraska, prazen bokal. — Sila zanimivo in koristno bilo bi, ko bi mnogočislani g. Ostfeler hotel javno razglasiti način in zgodovino prenašanja in popravljanja svojega lepega vinograda. Marsikateri vinogradnik bil bi mu še v poznih letih hvaležen za poduk. Nadamo se da bo nam blagi gospod to željo izpolnil; pisatelj teh vrstic bi dragovoljno pripomagal. („Slov. Gospodar“ pa rad objavil. Ured.) Ob priliki moral bom Vam pisati o nekem mož-

celjnu, ki si kaj truda zavda celjskega lisjaka med našo ljudstvo spraviti, pa skoro brez vsega uspeha. Navadno pahnejo ga z lisjakom vred čez prag, pa se ko smrdljiva stenica zopet pri-tepe. Ko bi bil ta človek, kakor bi po svojem poklici imel biti, značajan in resnoben, bi tega ne delal, in jezična krčmarica se onda tudi nebi osodila vdenjati si ga včasih za „oberkelnerja“, včasih za „komedijanta“ naj bi za prijazen pogled in čašo žganjice pijancem do pozne noči kvasil svoje liberalne norosti in bedastoče.

Martin Sever.

Iz Mozirja. (Za zastavo „Sav. Sokola“) so dalje darovali: Vis. čč. gg.: J. Bohanec, kaplan, Cirkovice, 2 fl., Anton Balon, župnik, Vransko, 5 fl., Fr. Kosar, kanonik, Maribor, 2 fl., Dr. M. Napotnik, Maribor, 1 fl., Herg Lovro, kanonik, Maribor 2 fl., J. Šparhakl, župnik, št. Peter, 5 fl., Anton Borsečnik, korvikar, Maribor, 5 fl., A. Ribar, kaplan, Braslovče, 5 fl., Mariborski bogoslovci (nabral Rančigaj), 12 fl. 60 kr. — Čč. gg.: Dr. Ant. Prus, Konjice, 5 fl., M. Kodela, Maribor, 5 fl., V. Šušterič, Žavec, 2 fl., J. Praznik, Kokarje, 2 fl., P. Kračun, Nazaret, 1 fl., Dr. Petovar, Ormož, 1 fl., Dr. Geršak, Ormož, 3 fl., M. Schwarzenberg, Vransko, 10 fl., J. Zajec, Braslovče, 1 fl., pri veselici v Grajski vasi, 5 fl. — Vsem čč. darovateljem izreka presrečno zahvalo

odbor „Sav. Sokola“.

Iz Sevnice ob Savi. Letina je letos pri nas srednja, žita smo srednje mere dobili, ajda je celo slaba skoro za polovico manje kakor je navada; pri nekaterih še manje. Krompir se je še dosti dobro obnesel. Fižol in drugo sočivje še tudi ni bilo ravno preslabo. Svinjske piče je bolj po malem. Samo vina je letos nekaj več in pa boljšega, kot lani; tudi boljše ceno mu obetajo. Sadja je bilo le tu pa tam kaj malega; pri nekaterih celo nič. Toče pri nas hvala Bogu ni bilo veliko videti. Mislimo toraj, da pametni stariši bodo že še mogli svoje otroke doma preživeti, in jih slovenskim učiteljem v šolo dajati; jih ne bodo v „šulverein“ na pašo gonili, da potem ne bodo znali ne nemško ne slovensko. Zelo predrzna mora biti celjska „vahterca“, da si upa kaj črhnuti, o takem gospodu, ki so toliko marljivi in goreči za čast božjo in skrbni za naš narod, kakor so naš č. g. kaplan. Bog jih živi!

Od Slatine. Dragi „Gospodar“ danes ti hočem od naše „frankfurtarske“ Sotle, kakor so jo Rogačani imenovali, marsikaj zanimivega naznaniti. Tukaj se je sestavilo slovensko društvo, ktero je v sredo 14. p. m. prvokrat zborovalo. Udov šteje že zdaj preko 60, samih poštenih kmetov, in število še narašča. Predsednik temu društvu je g. Martin Debelak, vrli narodnjak in za našo pravično reč vneti mož. Udje tega društva imeli bodo 11 raznih

časnikov v svoji izbi, kjer jih bodo lahko prebirali in se marsikaj važnega učili. Družba ima sploh obširno polje za svoje delovanje. In ker se je vkljub mnogim zaprekam tako dobro začela, imamo upanje, da bode tudi svojemu geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“ zvesta, dobro in uspešno napredovala. Sklenilo se je sicer v prvi seji, da bi slovesnost 25. t. m. priredili; a zavoljo nekterih zaprek hočemo to slovesnost preložiti. Zdaj pa še nekaj o zadnjem zborovanji nemškega „šulvereina“ tukaj 11. t. m. Mati celjskega „lisjaka“, „Deutsche Wacht“ se je hvalila, da ima tukaj 150 udov. Naj jih ima! Ali omeniti moram, da so taki, kakor jih mi potrebovati ne moremo, in „šulvereinarjev“ zavoljo njih nikdar zavidali ne bomo! — Slišati je, da bojda celo otroke v „šulverein“ zapisujejo! Pri tej priložnosti se je tudi govorilo. Hudo klestili so po duhovnikih in narodnih učiteljih, da je marsikteremu liberalnemu nemčurčku srce takrat radosti poskakovalo. Sad govora se je še tisti večer prikazal. Nekega tukaj znanega pijanca so tako vneli za svojo reč, da je še v pozni noči razsajal. Govoril je tudi pa doktor Hojzel. Še celo tukajšnji Streiter se je dal zapeljati, da je splezal na govorniški oder. On je svojim poslušalcem govoril o „mračnjakih“ — Finsterlinge — Bog mu greh odpusti, saj res ne vé, kaj dela! Tudi naš „deutscher purgermeister“ je nemški „šulverein“ v svojem govoru hvalil. Za njega bi pa res dobro bilo, ako bi ga šulverein nekoliko lepše pisati naučil!

Od sv. Jurija ob južnej železnici. (Dr. Gustav Ipavič-eva svečanost.) Okolo 1. ure popoldne pričelo se je skupno kosilo ali banket, katerega se je udeležilo do 80 oseb, med temi je bilo blizu 30 kmetovalcev večinoma iz domače fare. Sedelo se je v dveh vrstah, katere ste bili na enem konci zvezani s povprečno mizo. Vrsto napitnic je pričel odlikovanec g. Dr. Ipavic na presvitlega cesarja, katera se je z burnimi „živijo“ sprejela, godba pa je zaigrala cesarsko, katero so navzočni poslušali stojé; od zunaj pa so gromeli možnarji, da je odmevalo na široko. Drugi povzame besedo g. dr. Sernec, predsednik čitalnice celjske; v svojem daljšem govoru posegel je g. govornik nazaj v zgodovino, kjer je še roboval slovenski kmet, kjer se duševno in gmotno zatirani naš národ ni zavedal svoje narodnosti, svojih pravic. Stopili pa so na površje v javnem življenji nesebični, za blagor svojega naroda vneti domoljubi, kateri so nevedno ljudstvo podučevali z besedo in dejanjem ter mu bili pravi voditelji v vsakem obziru. Na slovenskem Štajerji govornik omenja več takih buditeljev, marljivih delalcev, ki so si tudi med ljudstvom pridobili spoštovanje in hvaležnost, med drugimi omenja rajnega Dr. Kočevarja;

med mlajše boritelje za narodno blagostanje pa govornik prišteva g. Dr. Gustav Ipavica, današnjega odlikovanca, spominja se njegovih zaslug, katere si je pridobil kot vrl zdravnik, njegovih milo donečih pesmic, ki se med narodom tako rade prepevajo, njegovo delovanje na kmetijstvenem polji, o sadjereji itd. je ne le v okolici, temuč široko okrog vsem dobro znano. Nadaljevaje naznanja g. govornik, da je čitalnica celjska z ozirom na te mnoge zasluge imenovala g. Dr. Gustav Ipavica svojim častnim članom, ter prečita in potem izroči odlikovancu v imenu čitalnice prekrasno izdelano „diplomo“. Gromoviti „živijo“ odobravanje z rokoploskom po vsej dvorani spremljalo je to slovesno izročitev lepega odlikovanja. Godba, napitnice, čitanje brzojavnih častitek menjavalo se je v kratkih prenehljajih. G. Vučnik je potem nazdravil namestniškemu svetovalcu g. Haasu, župnik vlč. g. Kreft nagovoril je napitnico sodniškemu svetovalcu g. Luleku, namestnijski svetovalec g. Haas g. Ipavicu; vitez Berks je v daljšem govoru razvijal težnje po izvršitvi ravnopravnosti posameznih narodnosti v mnogo-narodnej Avstriji, ter napije ministerskemu predsedniku grofu Taaffe-ju, ki je prevzel nalogo ravnopravnost izpeljati pri vseh narodih mnogojezične Avstrije; ta napitnica se je z jako živo navdušenostjo sprejela in še posebno med navzočnimi kmetjskimi gosti. (Dalje prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor se je iz lesenjače, katero je znani nemški liberelec Šmerling dal zbiti, preselil v krasno novo palačo, ki je stala veliko milijonov. Predsednik dr. Smolka v svojem nagovoru do poslancev je to omenil in želel, da bi se tam vselej v blagor Avstrije zborovalo. Finančni minister je potem proračun za l. 1884 predložil: dohodkov bo 472 milijonov, stroškov 511, od katerih gre samo na nove železnice in v podporo vsled povodnji onesrečenej Tirolske in Koroške 32 milijonov, tudi za šolstvo se bode več potrošilo. — Rudolfovo železnico na Koroškem in Franc-Jozefovo na Českem nakupi vlada in bo leži tarife znižavala kmetijstvu in obrtnijstvu v korist. — Na dunajskem vseučilišči so nemško-liberalni dijaki tako nesramni, da razsajajo zoper vsakega nemškega profesorja, ki se količkaj Slovanom prijazen kaže n. pr. profesor Maassen, profesor Lorenz. Slednjega so skoraj topli in tako žalili, da je zbolel. Konservativni listi tirjajo, da se ima takšim neredom konec storiti. — Na Štajerskem je veliko kmečkih občin na podlagi nove šolske postave tirjalo polajšav v obiskovanji šol. Liberalni okrajni šolski sveti so pa prošnje zavrgli. Na to se pritožijo občine pri ministerstvu in to je tem prav dalo; polaj-

žbe so dovoljene. — Hrvatski ban je imenovan grof Khuen-Hedervari, madjaron z dušom in telesom, njegovi predstari so tirolsko-madjar-ske krvi, hrvatske krvi niti kaplje ne glešta. Ta mož, komaj 30 let star, sede se na stol hr-vatskih banov, kjer so sedeli slavni Zrinjski, Jelačić. Hrvati so tega silno nevoljni. — Fml. Jovanovič boče spletskega kapitana Kovačevića v Istro izbaeniti, Kovačević je pa narodnjak in narodni poslanci hrvatski ga branijo. — Železnica od Budimpešte v Novisad, Karlovec, do Zemuna in Mitrovice je dodelana.

Vnanje države. Ruski car je nemškemu cesarju pismo pisal, v katerem zatrjuje, da Ru-sija ne misli na vojsko, kar je starega Viljelma vidno razveselilo. Kmalu utegne tudi Rusija dobiti vstavo z državnim zborom in zbornico gosposko, kakoršno mi imamo. — Nemški ce-sarjevič mudi se še na Španskem. — Zastran preteče francosko-kitajske vojske sklenil je Bismark vojne ladije odposlati, ki bi združene z ruskimi, angleškimi in ameriškimi varovale Evropce, stanujoče na Kitajskem. — Turški sultan se je Mahdija v osrednjej Afriki silno ustrašil, kajti ta namerava čez Rudeče morje mahnoti v Mekko in vse Arabe spuntati zoper Turke. Zato ponuja sultan egiptovskemu vice-kralju turških vojakov v pomoč zoper Mahdija. — Tudi Angleži so imeli z afriškimi zamorci prasko ter so 2 mesti zamorski ob Atlantiškem morji razdjali. — Francozi pošljejo 8000 mož na 32 ladijah v Tonking proti Kitajcem, kojih število se množi. Nedavno so ti Francoze na-pali po so bili tepeni, 200 Kitajcev je mrtvih obležalo. Ves svet je sedaj radoveden, kako se bo francosko-kitajska štrana razmotala.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim go-spodstvom.

III. Od Karla velikega do Presmisla Oto-kara zgodilo je se Slovencem to, kar še danes britko dirne vsakega izmed nas: potisnili so nas Nemci nazaj do sedanje narodne meje, ki reže od Radgone nad Arl, Labod, Gospo sveto, Celovec, v Beljak na Koroškem. Iztrebili so naše pleme na Švičarskem, Bavarskem, Predarl-skem, Tirolskem, Salcburškem, gornje- in spod-nje Avstrijskem, pa še iz velikega dela Ko-roške in Stajerske. Od Premisla Otokara na-prej stoji narodna meja nepremaknena z mali-mi izjemki. No pa res, s českim kraljem Oto-karjem Premislom, ki je bil nekaj časa tudi stajerski vojvoda, začela se je Slovencem svi-tati prvič zarija bodoče bolje osode. Ta vladar je namreč začel meščanstvo nasproti grajščakom podpirati. Tudi je dal mnogim grajščakom ro-parjem grade razdreti, kar je prvič vbogemu

slovenskemu kmetu namignilo, da ne bode nje-govo robstvo vekomaj trpelo, da tudi nemškim grajščakom in naselnikom utegne doteči njihov čas. Kralj Matjaž bil je ogerski kralj pa ni veliko manjkalo, da bi ne bil postal tudi šta-jerski vladar. Dosta, slovenski kmet si ga je za vselej zapomnil, ker mu je bil naklonjen ter grajščake brzdal pa tudi opominjal, naj z njim človeški ravnaajo. Nekokrat je svoje pri-dvorske grajščake po mastnem obedu povabil v vinograd. Kralj sam sleče suknjo, vzame motiko in začne kopati. Jednako storiti ukaže grajščakom. Ti so potem za kraljem mahali z motikami trdo grudo in kopali, da so kar so-pihali. Potili so se, da so bili mokri kakor miši. Naposled zastavi kralj motiko, se obrne h grajščakom rekoč: glejte, tako težko prideluje kmet, kar vi tako lahko zapravljate; zato imejte usmiljenje z njim. Slovenski kmet pa si je kralja Matjaža dobro zapomnil. Preveč mu je pretresla otožno srce nepričakovana kraljevska blagodušnost. In glejte, čudo! Sto-tine let vsahneni vir pesenski zopet oživi in slavi kralja Matjaža v narodni pesni, ki pri-pada med najstarše, najlepše slovenske pesniške izvode.

Prvi izmed vladarjev iz prevzvišene hiše Habsburške pa se je za kmeta posebno začel zanimati cesar Maksimilijan. Rad se je spominjal tega, da so Habsburški grofi nekđaj plug imeli v svojem grbu in je toraj začel stan, kateri s plugom dela in skrbi za vse druge, bolje čislati in ga podpirati več, kakor vladarji pred njim.

Kakor je namreč Premisel Otokar podpi-ral meščane proti grajščakom, tako so Maksi-milijan in njegovi nasledniki začeli braniti kmeta. Ta bramba bila je s prva le neznatna a čedalje obširnejša in krepkejša. Maksimilijan dal je zapisovati v posebne javne knjige — urbarie — posestva grajščakov z vsem, kar imajo od kmeta tirjati po dosedanjej navadi. S tem je hotel zabraniti nadaljšnje preobla-ganje kmeta. Stajerskim slovenskim kmetom je še posebič dovolil, da smejo svoje vino vsak slobodno skrčmariti ali pa prodati kolikor le mogoče drago. To prej ni bilo dovoljeno, am-pak grajščaki so kmetom vinsko ceno trdno nastavljali, draže ni smel nihče vina inam prodati. Njegov vnuk vojvoda Karl je kmetom dovolil puške imeti in preobilno zverjad streljati. Grajščakom pa je z ostrimi kaznimi se pogro-zil, če bi njihova zverjad kmetom preveč škode delala. To je grajščake precej včipnilo. Ven-dar še huje za nje bilo je posebno sodišče, ka-tero je vojvoda v Gradci ustanovil, namreč: tajno svetovalstvo. To je dobilo pravico in nalog sprejemati pritožbe vsakega človeka zoper grajščake, tedaj tudi od slovenskega kmeta. Takšne naredbe so pa med kmeti hipoma pro-

budile nekšno zavest, spomin na pretekle boljše čase. Začelo je med njimi vreti in kmalu jih napoti nepremisljena naglost v trikrat poskušeno puntanje in upiranje proti grajščakom. Trikrat so se vzdignoli, posebno na slovenskem Štajerskem, a vselej bili so strahovito pobiti in od strani nemških grajščakov po nepotrebnej grozovitosti kaznovani.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 49. Učitelj vpraša fantiča: zakaj so v koledarji nekateri dnevi rudeče barvani? Fantič, krčmarjev sin, odgovori: ker se take dni pogosto ljudje tepejo in še časih katerega ubijejo.

Razne stvari.

(Mariborska posojilnica) imela je do konca novembra 255.545 fl. 59 kr. dohodka, 215.831 gold. 96 kr. izdatka, toraj prometa 471.377 fl. 55 kr.

(Javno zahvalo) šolsko vodstvo Razborsko izreka slavnemu ravnateljstvu c. k. učiteljišča v Mariboru za doposlana razna semena.

(Za celjski grad) da se razpada varuje, dovolil je deželni odbor 200 fl.

(Zbrisali) so firme Janda v Radgoni in Matič pa Plicker v Celji.

(Iz Prekmurskega) ali iz Medjimurja prišel je kakih 25 let star človek v Muto pri Ljutomeru, se v konjski hlev Al. Žitkov skrnil, kder so ga mrtvega našli. Nad zatenjakom je bil sklan, bržčas v Ižekovcih ali Bakovcih.

(Odlikovan) je g. dr. Gerčar, okrajni sodnik v Mariboru z redom Franc Jožefovim, ker je sestavo novih gruntnih knjig prvi završil.

(Prepozno tožil) je č. g. S. Sporn, velezaslužni župnik Ormožki in toraj ni mogel zmagati zoper nasprotnike, ki so ga črnili zaradi njegovega domoljubja slovenskega. Zalostno pa je, da med nasprotniki narodnega duhovnika zraven mož: Dirmeier, Kada, Stammer, Delavnja in Seyfried nahajamo Slovence, n. pr. Martinca, Kmetiča, Petovarja. Takšni nemškutarji so obžalovanja vredni.

(Obsojeni) v Celji so bili Jožef Medved 2 mesece v ječo, Jakob Ferž 2 leti, Blaž Mihorko 15 mesecev, Franc Krašovic 6 let, J. Stuller, mozirski trgovec na 2 leti, ker je na ime svoje žene ponarejal menjice.

(Ubili) so v Gorici pri Jurkloštru drvarja Lukeža Lončarja.

(Močno žaloval) je mislinjski Poglajen, ki se Nemcem prišteva, da slov. graški šulverein pri slovenskih kmetih nič ne opravi in mu pametni Nemci tudi uže hrbet obračajo. Ubogi Poglajen! Maček se je tudi solzil, ko mu je sosedova mačkica breco dala.

(V Slatini) nabirajo domoljubi doneskov, da kupijo ubogej dečici slovenske obleke in učil. Slava! Čudno, nemčurjem pa ovo lepo delo ni po volji!

(Nesreče.) V Sesteržah je Andrej in Helene Koroščeve otrok v mlaki utonil, šiviljo Ano Dornikovo je vozač povozil pri sv. Petru v Savinjske dolini, da so jo morali v celjsko bolnišnico spraviti.

(Tisočletni koledar), t. j. od 1. prosinca 1801 do 31. grudna 2800 izdelal je vodja c. k. cimentirovalnega urada, Emil Störk v Mariboru. Koledar je v veliki obliki v dveh barvah tiskan, se lahko na steno nabije in je zelo pripraven za urade, pisarnice, gostilnice itd. Milostljivi knez in škof lavantinski so se prav pohvalno čez to delo izrekli. Cena koledarju je 1 fl. in se dobi pri gori imenovanem založniku.

(V mariborski čitalnici) bilo je v nedeljo večer prav veselo, ker je mnogo kmetov in gospodov se sešlo, med temi dr. Jož. Vošnjak, Miha Vošnjak, oba dr. Prusa itd. Vršile so se zdravice in govori.

(Vrtinec) je ugrabil z drvami obloženi flos g. Morojev na Dravi pri sv. Ožvatu, trešil ob skalo in razdjal; flosar Janez Hozič je utonil.

(Pri sv. Petru) v Medvedovem dolu se je z vinom obloženi voz zvrnil in ubil hlapca M. Sabavovega.

(Šulvereinskemu prvaku) Nagelu se je baje v Hočah slaba godila. Brez mariborske garde bi ne šlo. Rekel je baje: noch eine solche Versammlung und wir sind verloren.

(V Kamco) sta prišla dva privandravca iz Maribora in zvedela, da je g. kaplan na več iztisov „Gospodarja“ naročen. Strašno. Jezna rečeta: dies muss man dem Bezirkshauptmann anzeigen und der Bischof muss den Kaplan übersetzen.

(Brežiški policaj) M. Summberger je hotel nekega Brataniča ugrabiti pa ta mu je lice spraskal, ovratnik in plašč raztrgal in še v roko ugriznil.

(Ptujski domoljubi) so vabljeni in prošeni 13. dec. t. l. priti v Narodni dom na pogovor zaradi velevažnega predmeta.

(Za rajnim proštom) č. g. Sorčičem so v Kapeli pri Brežicah č. g. župnik s sosednimi duhovniki in dekanom obhajali 25. nov. lepe zadušnice. Bilo je mnogo ljudstva zbranega v podružnici sv. Trojice.

(Davica ali differitis) je pri Povšetju nad Slivnem Laške fare v 24 urah umorila od 8 oseb 5, med temi gospodarja. Dva mrliča so nesli iz hiše, ko tretja oseba umerje in četrti (gospodar) precej po sv. odvezi izdihne, čez eno uro umerje še eno dekle.

(Volitve) za okrajni zastop so v Slov. Gradci za velike posestnike 18. dec. Vsak narodnjak, vsak pošten Slovenec naj gre volit ter naj izbere 8 slovenskih korenjakov.

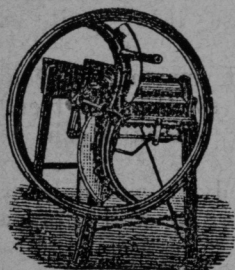
(Na kontrolni zbor) v Ormož pride iz Zagreba bogoslovec. Župan mu zapiše v vojaške bukvice: „Anmeldung in nasch Agram, Obriž am 1. Oktober 1883. Franz Šallamun, G. V.“ Sam stotnik je bil nevoljen in menil: „So Einer sollte slovenisch schreiben, wenn er das Deutsche nicht versteht“.

(Spremembe v Lav. škofiji.) Č. g. J. Jurčič je prezentiran za župnika v Dramljah, č. g. Ant. Gorečan je provizor, č. g. B. Kuko-
vič pa kaplan v Loki.

Loterijne številke:

V Gradci 1. decembra 1883:	81, 42, 36, 43, 84
Na Dunaji „ „	20, 33, 67, 42, 34
Temesvar „ „	83, 79, 36, 84, 1

Prihodnje srečkanje: 15. decembra 1883.

Rezilne stroje za slamo in krmo

rezajoče v vsakej poljubnej dolgoti, v 24 raznih velikostih, izdelujejo kot posebnost izvrstno in rabno

ter pošiljajo točno z Dunaja

Ph. Mayfarth et Comp.
izdelovalci strojev.

Wien, II. Praterstrasse 78.

Iščejo se izvedeni, zanesljivi agenti. Prekupcem se dovoli visok rabat. Ilustrovani ceniki se dopoljšujejo brezplačno.

Debelih puranov in kopunov

kupi več stotin parov in plačuje po najbolj-
šej ceni, in sicer 8., 10., 11. in 12. de-
cembra t. l.

Jos. Robič,

v Mariboru, Magdalenskem predmestji,
Triesterstrasse Nr. 10.

(2-2)

V najem

daje podpisani svojo tik velike ceste stoječo
pol ure od Središča oddaljeno krčmo, počemši
od novega leta. Pogoji so ugodni Več pri
posestniku samem.

V Vodrancih.

Anton Novak.

Podučiteljska služba

na trirazrednici pri sv. Urbani poleg
Ptuja, IV. plačilnega razreda in prostoj izboj
je izpraznena.

Prosilci nemškega in slovenskega poduč-
evanja zmožni, naj svoje prošnje do 10. prosinca
1884 pri krajnem šolskem svetu sv. Urbana
poleg Ptuja vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuiju

9. novembra 1883.

Prvosednik:

Premierstein.

3—3

Služba organista in mežnarja

na Polzeli se oddá 1. aprila 1884. — Več
pismo ali ustmeno pri ondotnem cerkvenem
predstojništvu. (2-2)

Imenik

koristnih bukev, ki so po **znižani ceni**
na prodaj v **J. Leonovi prodaj-**
jalnici papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po bra-
nji apostolskih listov in drugih bukev svetega pis-
ma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih nauk, bogoljubnim dušam dana
na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehko-
vezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajer-
skem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji
kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

„Mnemosynon slavicum“

spisal Ant. Slomšek.

Velja mehko vezano 50 kr.

2—3

Laneni cvilih

za narejanje vreč ali žakljev za hmelj
(torej ne iz jutne preje, ki daje hmelju
neprijeten duh), prodava v najfinejšej
sorti

Albert Tschöp,

cvilihar, pošta Bielitz.
(Oesterreichisch Schlesien.)